

melder sig under Læsningen af Vedels Bog. De skulde dog nødig kvæle Hovedindtrykket: at »By og Borger« er en fornøjelig Bog, der gennem kyndig Popularisering udvider Synskredsen og ved Fremstillingens Liv ansporer til Selvtænkning. Vil man naa til Forstaaelse af By og Borger i Middelalderen, er Lavslister, Regnskabsstumper, Skraaer, majsommelig tilvejebragt Statistik og økonomisk Historie ganske vist uvurderlige Hjælpemidler, der saa rart nøgternt kan holde igen paa Fantasiens vilde Flugt og afstiver Resultaterne. Men med dem naar man dog kun ind til Forgaarden. Det er jo først gennem Studiet af de i snævrere Forstand litterære Efterladenskaber og andre umiddelbare aandelige Udtryksformer, der ere saa at sige støbt over selve det sjælelige Liv, at man trænger ind til det allerhelligste. Det er en saadan Synthese, Vedel har forsøgt. Og der er Aand i hans Bog — om man vel ogsaa til Tider kan faa for meget af den — en Koncentrationens Energi i Tilrettelægningsen af alt det spredte og mangeartede og et vidtskuende Bliks Evne til at søge ind til Kilderne for den aandelige Vækst.

Axel Holck.

G. Cassel. Socialpolitik. (Kulturbiblioteket 3). Stockholm 1902. Hugo Gebers förlag. (156 S.).

Indholdet af denne lille Bog er en Række Forelæsninger, oprindeligt holdt for en Tilhørerkreds, hos hvem der ikke kunde paaregnes synderlige teoretiske Forkundskaber. Fremstillingen vil derfor kunne læses af enhver, der blot forstaar Svensk.

Den første af de 6 Forelæsninger indleder det øvrige. Forf. kriticerer skarpt den videnskabelige Socialisme, Karl Marx's Katastrofeteori og Værdilære, men vender sig samtidig med ikke mindre Styrke mod Liberalismens Vildfarelser, dens hele formelle Opfattelse af Frihedsbegrebet og dens atomistiske Samfundsideal. I Modsætning til disse to yderliggaaende Retninger staar Socialpolitiken, saa at sige uden andre Doktriner end den, der ligger i selve Navnet: at Udviklingen betinges af Organisation (social) og planmæssigt Arbejde (Politik).

Efter en kortfattet Redegørelse for Socialpolitik-

melder sig under Læsningen af Vedels Bog. De skulde dog nødig kvæle Hovedindtrykket: at »By og Borger« er en fornøjelig Bog, der gennem kyndig Popularisering udvider Synskredsen og ved Fremstillingens Liv ansporer til Selvtænkning. Vil man naa til Forstaaelse af By og Borger i Middelalderen, er Lavslister, Regnskabsstumper, Skraaer, møjsommelig tilvejebragt Statistik og økonomisk Historie ganske vist uvurderlige Hjælpemidler, der saa rart nøgternt kan holde igen paa Fantasiens vilde Flugt og afstiver Resultaterne. Men med dem naar man dog kun ind til Forgaarden. Det er jo først gennem Studiet af de i snævrere Forstand litterære Efterladenskaber og andre umiddelbare aandelige Udtryksformer, der ere saa at sige støbt over selve det sjælelige Liv, at man trænger ind til det allerhelligste. Det er en saadan Synthese, Vedel har forsøgt. Og der er Aand i hans Bog — om man vel ogsaa til Tider kan faa for meget af den — en Koncentrationens Energi i Tilrettelægningsen af alt det spredte og mangeartede og et vidtskuende Bliks Evne til at søge ind til Kilderne for den aandelige Vækst.

Axel Holck.

G. Cassel. Socialpolitik. (Kulturbiblioteket 3). Stockholm 1902. Hugo Gebers förlag. (156 S.).

Indholdet af denne lille Bog er en Række Forelæsninger, oprindeligt holdt for en Tilhørerkreds, hos hvem der ikke kunde paaregnes synderlige teoretiske Forkundskaber. Fremstillingen vil derfor kunne læses af enhver, der blot forstaar Svensk.

Den første af de 6 Forelæsninger indleder det øvrige. Forf. kriticerer skarpt den videnskabelige Socialisme, Karl Marx's Katastrofeteori og Værdilære, men vender sig samtidig med ikke mindre Styrke mod Liberalismens Vildfarelser, dens hele formelle Opfattelse af Frihedsbegrebet og dens atomistiske Samfundsideal. I Modsætning til disse to yderliggaaende Retninger staar Socialpolitiken, saa at sige uden andre Doktriner end den, der ligger i selve Navnet: at Udviklingen betinges af Organisation (social) og planmæssigt Arbejde (Politik).

Efter en kortfattet Redegørelse for Socialpolitik-

ens Stilling til Udviklingslærens Udvælgelses- og Til- læmpningsteori — eller rettere en Prøvelse af disse Teoriers Anvendelse paa det sociale Livs Omraade — gaar Forf. i de følgende Forelæsninger over til en mere indgaaende Omtale af to af Nutidens vigtigste socialøkonomiske Bevægelser, den kooperative Politik og Fagforeningspolitiken. Det ledende Synspunkt er dette: hvilken Indvirkning have disse Bevægelser paa Konkurrencekampen, — i hvilken Retning paavirke de den sociale »Udvælgelse«?

Forf. erklærer sig som en afgjort Tilhænger af begge de nævnte Former for økonomisk Sammen- slutning, men vel at mærke kun for saa vidt de holdes aabne for alle. Baade i den kooperative og i Fagforeningsbevægelsen findes en »sluttet« og en »aaben« Retning. Den første fordømmer Forf., fordi den kun leder til Dannelsen af Privilegier for et Mindretal, — den er usocial.

I sin Udvikling af den offentlige Socialpolitik's Opgaver kommer Dr. Cassel bl. a. ind paa det vanskelige Spørgsmaal om Fastsættelsen af legale Minimumslønninger. Fra et teoretisk Synspunkt finder han Kravet herom fuldstændig rimeligt, men trods de — som det synes — ret vellykkede australske Forsøg i denne Retning, finder Forf. det dog betænkeligt at udtale noget sikkert om Sagens praktiske Side, saa at »kravet på en lagstadgad minimallön väl ännu icke torde kunna hänföras till praktisk socialpolitik«. En anden Ting er det, at Stat og Kommune, hvor de selv optræde som Arbejdsgivere, bør gaa i Spidsen ved at fastsætte Minimumsgrænser for dens egne Lønninger. Og her tager Forf. kraftigt Ordet for, at man ikke handler i Blinde; han kræver, at det Arbejderbudget, der foreslaas som Grundlag for Minimallønnen, fremlægges i Enkeltheder og in natura; kun saaledes undgaas det, at man slipper fra Spørgsmaalet »med ansvarsløse Fraser«.

Helt vellykket er Forelæsningen om »de høje Lønningers Økonomi« og det dertil knyttede Slutningsafsnit om den økonomiske Mulighed for socialt Fremskridt, hvori Forf. bl. a. refererer de interessante Resultater, han er naaet til ved en Undersøgelse af Nationalindtægten i Preussen (udførligere fremstillet i en Artikel i »Økonomisk tidskrift« 1901). Kvint-

essensen kan maaske udtrykkes saaledes, at det sociale Spørgsmaal langt mindre er et Fordelings-spørgsmaal (saaledes som det opfattedes af den klas-siske Økonomi) end et Produktionsspørgsmaal. Ingen Reform af Indkomstfordelingen vil nogensinde kunne fri de fattige Klasser fra at være fattige; kun den Teknik og den Organisation af den økonomiske Virk-somhed, der har til Maal i stadig større Udstrækning at spare Arbejdskraft, betegner Vejen til øko-nomisk Fremskridt og dermed til social Udvikling. Forf. vil derfor ogsaa have baade Kooperationen og Fagforeningerne betragtet fra et noget andet Syns-punkt end det sædvanlige; sin egentlige samfunds-økonomiske Betydning faar Kooperationen ved sin opdragende Indflydelse og ved at den skaber en højere, arbejdsbesparende Organisationsform for en vigtig Del af Samfundshusholdningen, og den aabne Fagforeningspolitik faar sin rette Betydning ved sin Indvirken paa den økonomiske Udvælgelse og Til-læmpningen saavel med Hensyn til Arbejderne som Arbejdsgiverne.

— Man kan maaske sige, at der ikke er sær-deles meget nyt i Dr. Cassels 6 Forelæsninger. Har man læst hans Bog »Das Recht auf den vollen Ar-beitsertrag« og har man fulgt hans ret omfattende Produktion af Tidsskriftartikler i de sidste 2—3 Aar, vil man i det foreliggende Arbejde ikke finde noget væsentligt, som Forf. i egenligste Forstand vil kalde sit eget. Men Hensigten har vel ogsaa mere været at samle end at give noget nyt; og Bogen kan an-befales til den videst mulige Læsekreds som en god, klar og velskreven Orientering i nogle af Tidens mest betydningsfulde socialpolitiske Bevægelser.

Adolph Jensen.

Dr. Th. Kistiakowski. Gesellschaft und Einzelwesen. Eine metodologische Studie. Berlin 1899. Verlag von Otto Lieb-mann. (205 S.).

Denne Afhandlings 7 Kapitler omhandler: I. Stat og Menneske; II. Samfund og Organisme; III. Stat og Samfund; IV. Anvendelse af Kategorierne Rum,